



# Kam

## Identifiering av patienten och information till patienten

Du lär dig hur du kan identifiera en person och hur du ska informera om elektroniska recept



# to

# Fastställande av patientens identitet

- Inom social- och hälsovården måste en persons identitet alltid fastställas i samband med att ärenden sköts. Identiteten kan i första hand fastställas med hjälp av ID-kort eller FPA-kortet, eller så kan det hända att man känner personen sedan tidigare.
- Om det inte går att identifiera patienten på något av de ovannämnda sätten, kan man ställa frågor till patienten eller en person som hjälper patienten att sköta sina ärenden. Det ska vara sådana frågor som man hittar svar på i patientdatasystemet. De kan gälla till exempel adress eller uppgifter om personens nära släktingar.
- I telefon försöker man fastställa identiteten utifrån personens svar på olika frågor.

# Fastställande av patientens identitet

- I samband med HCI- och narkotikarecept identifieras patienten med hjälp av:
  - Pass
  - Körkort
  - ID-kort
  - man känner patienten

# Information till patienten

- Innan det första elektroniska receptet görs upp ska patienten informeras om elektroniska recept och patientens rättigheter i anslutning därtill. I lagen om elektroniska recept beskrivs vad patienten ska delges om elektroniska recept.
- Saker som ska delges är bland annat: information om Kanta-tjänsterna, tjänsternas funktionsprinciper, vem som ordnar dem, utlämnandet av receptuppgifter och skydd av uppgifterna.

# Information till patienten

- Informationen kan ges i en verksamhetsenhet för social- eller hälsovård muntligt, skriftligt eller på elektronisk väg. Det rekommenderas att patienterna informeras i samband med tidsbeställningen eller anmälan. I sista hand är det ändå den läkare som gör upp receptet som ansvarar för informationen.
- I patientdatasystemet registreras att information har getts. Det antecknas att information har getts också då patienten säger sig ha fått samma information tidigare i någon annan verksamhetsenhet.

# Stöd för informationen

- Det finns modeller för innehållet i den muntliga informationen och skriftliga finsk-och svenskspråkiga patientbroschyrer om recept kan beställas från FPA via webbplatsen kanta.fi. Patientbroschyrer på olika språk kan också skrivas ut från webbplatsen kanta.fi.
- Elektronisk information kan också ges via den elektroniska kommunikationstjänst som används inom social- och hälsovården. Om informationen ges muntligt eller på elektronisk väg ska patienten ha möjlighet att få informationen även i skriftlig form.

# Patientens självbestämmanderätt

- Det elektroniska receptet gör det möjligt att genomföra säker och effektiv läkemedelsbehandling på bästa möjliga sätt för patienten.
- Elektroniska recept får börja användas fast patienten inte själv förstår informationen helt och hållet.

# Frågor

1. Patienten säger sig känna till det elektroniska receptet men i patientdatasystemet syns inte att informationen skulle ha getts. Vad är bäst att göra?
  - a. Patienten ges trots detta en broschyr om recept.
  - b. I patientdatasystemet antecknas att patienten har informerats och att informationen inte behöver ges på nytt.



# Frågor

2. Patienten lider av en minnessjukdom och förstår inte helt och hållet den information som getts om det elektroniska receptet. Får man trots detta övergå till elektroniska recept?
  - a. Nej, det får man inte
  - b. Ja, det får man

# Respons

1. b. Om patienten säger sig redan ha fått informationen till exempel i en annan verksamhetsenhet behöver informationen inte ges på nytt. Uppgiften antecknas dock i patientdatasystemet.
2. b. Elektroniska recept innebär säkrare och effektivare läkemedelsbehandling, så man får övergå till dem fast patienten inte förstår informationen helt och hållet.

Du får lära dig när det behövs skriftligt respektive muntligt samtycke för att läsa uppgifter i Receptcentret.

## Patientens samtycke och förbud som gäller uppgifter i Receptcentret



# Läsa uppgifter i Receptcentret

- För att hämta patientens uppgifter i Receptcentret förutsätts att du har loggat in i patientdatasystemet med yrkeskort för social- och hälsovården.

# Muntligt samtycke

- Patientens muntliga samtycke behövs för att läsa alla uppgifter i Receptcentret i följande situationer:
  - alltid i vårdsituationer, utom vid brådskande vård
  - för att skriva ut en sammanställning
- Patienten kan tillfrågas om muntligt samtycke på mottagningen, per telefon eller via en tillförlitlig elektronisk servicekanal, dock inte per e-post. Patienten kan tillfrågas om muntligt samtycke under ett besök på mottagningen eller en vårdperiod.

# Muntligt samtycke behövs inte alltid

För att läsa uppgifter i Receptcentret behövs inte patientens muntliga samtycke i följande situationer:

- När läkaren föreskriver HCl- och narkotiska läkemedel ska uppgifter hämtas om alla HCl- och narkotiska läkemedel som ordinerats patienten och om expedieringen av dem.
- Uppgifterna om ett recept som patienten ber att ska förnyas visas för den verksamhetsenhet eller läkemedelsförskrivare som ansvarar för förnyelsen.
- När en vårdrelation fortsätter får läkemedelsförskrivaren granska de recept som han eller hon lagrat i Receptcentret och uppgifter om expedieringen av dem, samt oberoende av vårdrelationen de recept jämte expedieringsuppgifter som apoteket lagrat i Receptcentret och där han eller hon antecknats som läkemedelsförskrivare.
- I brådskande situationer (s.k. Nödsökning) får verksamhetsenheter för hälso- och sjukvård och socialvård eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården läsa recept som lagrats i Receptcentret jämte expedieringsuppgifter, också sådana som patienten belagt med utlämningsförbud men meddelat att får läsas i nödsituationer.

# Den som sköter patientens ärenden med patientens skriftliga samtycke

- Muntligt samtycke behövs inte av patienten eller den som sköter patientens ärenden med patientens skriftliga samtycke i följande situationer.
  - Grunden för en behandlande läkemedelsförskrivares läsning av uppgifter är vård och egna recept. Vid läsningen visas egna recept med uppgifter om expediering.
  - Grunden för en behandlande läkares läsning av uppgifter är brådskande vård. Vid läsningen visas alla recept med uppgifter om expediering.

# Patientens muntliga samtycke behövs

- I följande situationer behövs patientens muntliga samtycke:
  - När det är fråga om en behandlande läkemedelsförskrivare eller någon annan yrkesutbildad person inom social- och hälsovården är grunden för att läsa uppgifterna
    - Vård, alla recept. Alla recept och uppgifter om expediering visas.
    - Sammanställning. Alla recept och uppgifter om expediering visas.
- Den som sköter patientens ärenden med patientens skriftliga samtycke behöver inte ge särskilt samtycke om grunden för att läsa uppgifterna är Vård, alla recept. Muntligt samtycke behövs dock för att skriva ut en sammanställning.



# Patientens skriftliga samtycke

- Patientens skriftliga samtycke behövs för att en namngiven yrkesutbildad person ska få läsa samtliga uppgifter om patienten som lagrats i Receptcentret då det inte är fråga om en vårdssituation utan om t.ex. klagomål eller anmärkningar.
  - Det är fråga om en läkare eller någon annan som behöver uppgifter om ett recept och grunden för läsning har inte anknytning till vården. Alla recept och uppgifter om expediering visas.
- Den som sköter patientens ärenden med patientens skriftliga samtycke får inte ge samtycke i denna situation.

# Förbud mot visning av recept

- Patienten kan förbjuda social- och hälsovårdsaktörer och apotek att läsa recept.
- Om ett recept är belagt med förbud kan endast den person som gjort upp receptet läsa det i Receptcentret.
- Den organisation som ordinerat läkemedlet ser receptet i patientdatasystemet fast det är belagt med förbud.
- I samband med förbudet kan patienten ändå tillåta att receptet syns i nödsituationer.
- Förbudet gäller inte heller narkotika- och HCl-läkemedel när ett nytt narkotika- eller HCl-läkemedel förskrivs.

# Förbud mot visning av recept

- Patienten kan själv hantera förbud via Mina Kanta-sidor eller begära att ett förbud ska läggas till eller återkallas i de enheter som gör upp recept.
- Patientens lagliga företrädare kan återkalla förbud men inte begära att nya ska läggas till.
- Förbud används också när en minderårig vill förbjuda apoteket att lämna ut receptuppgifter till vårdnadshavaren. Den som är minderårig kan inte meddela förbud via Mina Kanta-sidor.

# Förbud mot visning av recept

## Inverkan av förbud

- När en patient belägger ett recept med förbud ska patienten informeras om följande:
  - förbudet är i kraft även när patienten är oförmögen att återkalla förbudet, om det inte är tillåtet att lämna ut uppgifterna i en nödsituation
  - förbudet inverkar på den samlade medicineringen, eftersom läkemedelsförskrivaren inte har möjlighet att kontrollera läkemedelsinteraktionen
  - läkemedlet kan hämtas ut på apoteket endast med hjälp av patientanvisningen eller en patientsammanställning som skrivits ut från Mina Kanta-sidor.

# Förbud mot visning av recept

## Meddelande och återkallande av förbud

- Innan förbud meddelas eller återkallas bör patienten informeras om att den som handlägger förbudet i förbudsdokumentet ser alla recept som patienten belagt med förbud tidigare.
- Förbud meddelas och återkallas via patientdatasystemet.

## Tillfogande av nytt förbud

- En receptförteckning hämtas från Receptcentret.
- De recept som ska beläggas med förbud plockas ut från förteckningen och sparas i förbudsdokumentet.
- Förbudsdokumentet skrivs ut och patienten undertecknar det.

# Förbud mot visning av recept

## Återkallande av förbud

- Förbudsdocumentet som gäller patientens recept hämtas
- Förbud kan återkallas i fråga om ett eller flera recept
- Förbudsdocumentet skrivs ut och patienten undertecknar det

# Förbud mot visning av recept

## Undertecknande och förvaring av förbudsdokumentet

- Patienten ska alltid underteckna förbudsdokumentet i samband med ändringar.
- Om patienten av någon orsak inte kan underteckna förbudsdokumentet, till exempel på grund av sjukdom eller skada, ska orsaken till att underskrift saknas antecknas i förbudsdokumentet samt i patientdatasystemet, dessutom undertecknar den som tar emot förbudet eller återkallandet förbudsdokumentet på patientens vägnar.
- Patienten ges en kopia av förbudsdokumentet och tjänsteproducenten förvarar den ursprungliga versionen i sitt arkiv.

# Sökning av uppgifter i Receptcentret

- Uppgifter kan sökas i Receptcentret med olika begränsningar, bland annat
  - **Alla elektroniska recept från de föregående 30 månaderna** omfattar alla oexpedierade, delvis expedierade, helt expedierade och föråldrade recept och recept som makulerats av vårdskäl samt expedieringen av dem.
  - **Alla elektroniska recept från en viss tid** omfattar alla oexpedierade, delvis expedierade, helt expedierade och föråldrade recept och recept som makulerats av vårdskäl samt expedieringen av dem från den aktuella perioden.
  - **Alla oexpedierade och delvis expedierade elektroniska recept** samt expedieringen av de delvis expedierade recepten.



# Grund

- Patientdatasystemet registrerar automatiskt den grund som användaren valt för att läsa uppgifter i Receptcentret och den typ av samtycke som grunden kräver. Man behöver alltså inte anteckna något i uppgifterna om patienten.
- Skriftligt samtycke väljs som grund för att läsa uppgifter i Receptcentret endast då det inte är fråga om en vårdsituation.
- I vårdsituationer väljs muntligt samtycke som grund för att läsa uppgifter även då någon annan sköter ärendena med patientens skriftliga samtycke.

# Minderårig patient

- Inom hälso- och sjukvården får en minderårig patient sköta ärenden som gäller hans eller hennes recept utan vårdnadshavare då hälso- och sjukvården bedömer att den minderåriga är förmögen att besluta om sin vård på egen hand.
- Då kan den minderåriga ge sitt muntliga samtycke till att
  - en sammanställning skrivs ut
  - helhetsmedicineringen utreds
  - begäran om receptförnyelse görs, och i samband med det till att personal får läsa alla uppgifter i Receptcentret och till att besked skickas via sms, varvid den minderåriga lämnar sina kontaktuppgifter.
- När den minderåriga inte är förmögen att besluta om sin vård på egen hand ges samtycke av vårdnadshavaren.

# Minderårig patient

- Vårdnadshavaren får sköta sitt minderåriga barns alla ärenden som gäller elektroniska recept på apoteket.
- Vårdnadshavaren kan alltid få en sammanställning av de recepten på apoteket eller med stöd av granskningsrätten från FPA.
- En minderårig som fyllt 15 år får inte ge samtycke på någon annans vägnar.